

פרק ו' א

א וחכמים אומרים אין איסור אלא * שיש בידו מקל או צפור או כדור * סייף
 עטרה וטבעת צלם ונחש ועל מכובדין כגון השירים והנזמים קטליות
 טבעות הרי אלו אסורות ועל המבוזין כגון היורות מחמי חמין * הסיגוין והקומקמין
 והספלין והסדנין * והמטבע הרי אלו מותרין * מצא טבעת ועליה צורת חמה צורת לבנה
 צורת דרקון יוליך * לים המלח ר' יהודה אומר אף דמות וסרפס. טבעת שיש עליה עבודת
 כוכבים בזמן שהיא בולטת אסורה בהנאה אם אינה בולטת מותרת בין כך ובין כך אסור
 לחתום בה ושאין עליה עבודת כוכבים מותרת בהנאה ומותר לחתום * טבעת שיש עליה
 חותם מותר לחתום בה ר' יהודה אומר אם היה חותמה שוקע אסור לחתום בה * מפני
 שנעשה בולט ומותר ליתנה בידו ושחותמה בולט מותר לחתום בה * ואסור ליתנה בידו *
 טבעת שיש עליה פרצוף מותר לחתום בה ר' * חנינא בן גמליאל אומר של בית אבא היו
 חותמין * בפרצופות ר' אלעזר בר צדוק אומר כל הפרצופות היו בירושלים חוץ מפרצוף
 האדם. * העשוי * כמין דרקון אסור * והדרקון תלוי בו נוטלו ומשליכו והשאר הרי זה מותר
 איזה הוא מין דרקון שאסור ר' שמעון בן אלעזר אומר * כל שהציצין יוצא מצוארו אבל אם
 היה חלק הרי זה מותר: ב * הלוקח גרוטאות מן העובד כוכבים ומוצא בהן עבודת
 כוכבים נוטלה ומשליכה והשאר הרי זה מותר. * עבודת כוכבים * עד שלא באת לרשותו
 אומר לעובד כוכבים ומבטלה שהעובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בין שלו בין של

חלופי גרסאות

- א) נכ"ע: ים המלח ואף דמות מניקין וסרפס ועיין בגאורס.
- ב) נכ"ע: הטיגנין והקומקמין והספלין והסדנין.
- ג) נכ"ע: טבעת שורה טבעת שחותמה שוקע אסור לחתום בה מפני שנעשה בולט.
- ד) נכ"ע: שנעשה צורה טבעת שחותמה שוקע אסור לחתום בה מפני שנעשה בולט.
- ה) נכ"ע: מפני שחותמה שוקע.
- ו) נכ"ע: חניניה.
- ז) נכ"ע: בחותם של פרצופין.
- ח) נכ"ע: בלבד (וכן הגרסא בגאורס) הרחוש העשוי.
- ט) נכ"ע: ושהדרקון.
- י) נכ"ע: ישראל שמצא.

באורים

מ"ס (שופטים פרק ו'): והסדנין. מחיכת כחול עבה אשר עליו
 מחדדן המתכות כמו * עץ המכה נקורטם על הסדן. הרי אלו
 מותרין. שלא נעשו אלא לני: אף דמות וסרפס. נכרימא
 במסכתין (דף מ"ג ע"א) שהיא המוספתא דהכא גירסת רבנו חננאל
 שם *מוסיף אף דמות מניקה וסרפס * ע"ש: ב גרוטאות.
 שברי מתכת של כסף: נוטלה ומשליכה. שהעכו"ם מכר אדעתא
 דגרוטאות, ולא ידע שיש בחוכן עכו"ם אצל אס שמש גרוטאות
 עכו"ם ומכרן לזורף ישראל יש מי שסובר שדאי ציטלה (במסכתין
 דף נ"ג ע"א): ומשליכה והשאר הרי זה מותר. ולא חיישינן
 כיון שנמצא עבודת כוכבים בחוץ הגרוטאות, מסתמא הגרוטאות
 נמי הן שברים של עבודת כוכבים. ויש מי שסובר שעובדים לשברים
 שנשמרו מאלוהין (עיין במסכתין לעיל דף מ"א ע"ב דף מ"ט
 ע"ב) קמ"ל שהשאר מותר, שעבודת כוכבים שנשמרה מאלוהי לא
 שכיחא ומסתמא שברים העכו"ם צדיק ובעלם: מבטל עבודת
 כוכבים בין שלו בין של חבירו. אפילו אם עבודת כוכבים
 היא

פרק ו' א וחכמים אומרים אין איסור. קאי על הא
 דקמי נמשנה (ראש פרק ג') כל הלמנים אסורים טהנהא
 ונקט כל הלמנים לרביי אפילו שאינם נזרים אדם (ש"ך נסיון
 קמ"א חו"ג) וחכמים אומרים אין איסור הנאה בלמנים: אלא
 שיש בידו מקל או צפור או כדור. דהני דאי נעבדים הם,
 ומשום שחייביהן אשקליניהו להך חפצי צדיהו. ואין אסורים אלא
 כשעומדים על פתח המדינה. וכפריס שאין דרכם לעשות נזרות
 לגוי דברי הכל שהלמנים אסורים אפילו אין צדיהו דבר דודאי
 למפלמיניהו עבדי להו: ועל מכובדין. אם הכלים מוכזבים ועליהם
 נזרות כגון נזרים אלו לננה: הרי אלו אסורות. שדאי נעשו
 לשם אלוהים: ועל המבדנין. אם הנזרות הן על כלים מנחים:
 היורות. יורות קטנות של מתכת: מחמי חמין. כלי שמחזיק בו
 סמים: הסיגוין. כל עגול לפירות כדמי נמשנה (כלים פט"ז)
 משנה ה') *סגיות של עלין טהורות: והקומקמין. יורה
 שמחמי ט מ"ס: והספלין. כלי קטל למשקה כמו *מלא הספל

מצפה שמואל א שיש צדו. מ: ב סייף ועטרה. מה. וירושלמי פ"ג הל"א והפ"ב לין למד"ר פ' נמדבר פ"ג ע"ש: ג והמטבע קמ"א ציד"ר פ"ב
 הג"ה פ"ג: ד מלא טבעת. מ: וע"ש מג: בגירסא היטב: ה טבעת שיש עליה סומם. מג. וירושלמי פ"ב הל"א ועי' רמב"ן סה ועי' טור
 וש"ע פ" קמ"א ומלחן דאף נמוטא אם אינו בולט מותר הארץ הרמב"ן בתוספתא ו: ו טבעת שיש עליה פלנוף. ירושלמי שם ורמב"ן ז"ל ומ"ש בפירושו ועי' ש"ג
 ספ"ג שהיה סוס' וז' אפילו בולט מותר כ"ש כשוקט וה"ב לין לשבת לקויאל דקלט שכל הלינים. וכ"כ פ"ג דרב לא קנה אלא בצורסה: ז כמין דרקון. פ"י חוס' מנ:
 ד"ה המוצא: ח כל שהליין. מג. וירושלמי פ"ג הל"ג: ט הלוקח גרוטאות. פ"י עב: י עד שלא באת. פ"י מג: ומד: וירושלמי:

חבירו בין עובדה בין שאינה עובדה בין בשוגג בין במזיד י בין באונס בין ברצון ל ישראל שעשה עבודת כוכבים אסורה אע"פ שלא עבדה לפיכך אין יכול לבטלה. עובד כוכבים שעשה עבודת כוכבים מותרת עד שתעבד לפיכך יכול לבטלה רבי אומר משם ר' יעקב אם עשאה (א) לישראל מתחלה אין יכול לבטלה. עובד כוכבים שמכר עבודת כוכבים לעובדיה אסורה שלא לעובדיה מותרת ב לוח עליה נפלה עליה מפולת שטפה נהר או שנטלוה ליסטין (ב) או שהניחוה בעליה כגון מלחמתו של יהושע אם עתידין הבעלים לחזור עליה אסורה ואם לאו מותרת (ג) בימסיות שהעמידו עובדי כוכבים בשעת (ד) הגזירה אע"פ (ה) שעברה הגזירה הרי אלו אסורות (ו) וכל עבודת כוכבים שביטלוה עובד כוכבים יכול תהא אסורה ת"ל (זכריסו) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ אֵת שְׁנוֹהֵג בּוּ מִשׁוּם אֱלֹהֵי אֲסוּר וְאֵת שְׁאִינוּ נוֹהֵג

חלופי גרסאות

(א) כ"ע: ישראל. (ב) כ"ע: המיטם או שהניסוה בעליה למה. (ג) כ"ע: בי מוסייאות. (ד) כ"ע: השמד. (ה) כ"ע: שעבר השמד. (ו) כ"ע: יכול עבודה זרה שביטלה הגוי יכול תהא אסורה תלמוד לומר פסילי אלהיהם את שנוהג לשם אלה אסור ואת שאין נוהג בו לשום אלה מותר יכול ע"ז שביטלה גוי תהא מותרת ת"ל פסילי אלהיהם שלהם את שנוהג בו לשום אלה בין שאינו נוהג בו לשום אלה אסור. כיצד וכי.

באורים

חדושים

ב בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון. עיין בבאורים.

הא שעובד כוכבים מבטל עבודה זרה אפילו באונס היינו כשאנסו לבטלה. דומיא דמעשה ר' אלעזר הקפר שסטרו לעכו"ם שלא רצה לבטלה, ואחרי שסטרו בטלה (במסכתין דף מ"ג ע"א) והא דתני הכא שאם בטלה בשוגג בטלה כגון בימוס שנפגם מותר. דודאי בטלינהו העכו"ם. ואם העכו"ם היה סבור שהבימוס נפגם ובטלו, ונמצא שעינו הטעתו ולא נפגם כלל. או שנדמה לו שמוזב ניתך רובו ובטלו, ונמצא דלא ניתך רובו ביטולו ביטול. (עיין במסכתין סוף דף נ"ג). ואין לפרש "בין בשוגג" כגון ששכר עבודה זרה, ולא ידע דזו היא עבודה זרה, הלא אין בשבירתו משום ביטול שהרי לא ידע דזו עבודה זרה. ואם אחר כך נודע לו ששכר עבודה זרה, והוא מבטלה עכשיו משום דמימר אמר איהו נפשה לא מצלה. לההוא גברא מצלה ליה"? (דף מ"א ע"ב) הרי זה ביטול במזיד ולא בשוגג. ישראל שעשה עבודת כוכבים אסורה אע"פ שלא עבדה, לפיכך אינו יכול לבטלה. עובד כוכבים שעשה עבודת כוכבים מותרת עד שתעבד לפיכך יכול לבטלה. עיין בבאורים.

היא של חברו. אבל הוה אמינא דוקא ענדת כוכבים שהוא נמי עובדה כמותה כשלו לכן חיי: בין עובדה בין שאינה עובדה. אפילו אם ענדת כוכבים של חברו, היא כו שאינה עובדה כלל נמי יכול לנטלה: בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון. "מזיד ורזן מלא הוא, אלל מלא רזן אלל אונס" (רש"י במסכתין ראש דף נ"ד ועיין בחוספות כימות דף נ"ג ראש ע"ב) ועיין בחדושים: אסורה אע"פ שלא עבדה לפיכך אינו יכול לבטלה. כיון שאסורה אינו חלי ענדתה. וכיון שעשאה לענדתה וזה מיד נאסרה. א"כ העשייה שנעשתה לשם ענדתה היא שאסרה. לפיכך הציטול שמנעלה אחר כך ואינו רוצה לענדה עוד אינו ממירה: עובד כוכבים שעשה עבודת כוכבים מותרת עד שתעבד. לפיכך יכול לבטלה. כיון שאסורה חלי ענדתה לפיכך אם מנעלה ואין דעתו לענד אומה עוד הרי היא בטלה ומותרת (עיין בחדושים): אם עשאה לישראל מתחלה אין יכול לבטלה. אם העכו"ם עשאה מתחלה נשאל ישראל אפילו אם עשאה משלו אינו יכול לנטלה. דאם עשאה משל ישראל לא נכחא למימר דהיא ענדתה וזה של ישראל ואינו יכול לנטלה: שלא לעובדיה מותרת. דכיון שמכרה שלא לעובדיה היינו לצורך ישראל שדאי ישניה לגרועאות, מסתמא בטלה המוכר ומותרת: לוח עליה. העובד כוכבים לוח מעוט אפילו מנורף ישראל ונתן לו משכון על הלוואתו אם ענדת כוכבים שלו: נפלה עליה מפולת. ואינו חש לפנותה: שטפה נהר. ואינו חש להנילה: או שנטלוהו ליסטין. ואינו מחזר אחריה: או שהניחוה בעליה. והלכו למדינות הם ולא שקלו ענדת כוכבים

וכירושלמי מסכתין (פ"ד ה"ד) איתמר עלה "אמר רבי זעירא לית

נהדיהו: כגון מלחמתו של יהושע. הרי היא אסורה כמותה ענדת כוכבים של אמוריים שינאו למלחמה עם יהושע ודימו לחזור, לפיכך נאסרו ענדת כוכבים שלהם נהנאה, שהרי לא ציעלו מדעתם צליאחס: בימסיות שהעמידו עובדי כוכבים בשעת הגזירה. להעבד שם את ישראל ענדתה זרה, ועשו שם בימוסאות, לתת עליו ענדתה זרה, חה העמידו נשעה שגורו עליהם להעמיד שם אותן נסיסים למוטע עליהן ענדתה זרה: אע"פ שעברה הגזירה הרי אלו אסורות. נעשו אותן בימוסאות משמשי ע"ז של ישראל שאין לה נטילה (מאירי: דף ס"ד ע"א): פסילי אלהיהם תשרפוה באש — את שנוהג בו משום אלה אסור. מדכמיז שם דכריס (פרק ו' סוף פרשת ואתחנן) "ואשיריהם מגדעון ופסילהם תשרפוה באש" ולא כתב כאן "ופסילי אלהיהם". ואילו שם פרשת

מצפה שמוראל כ כין באונס. ע"י מג. ומוס' מד. ד"ה כאן: ל ישראל שעשה. ע"י נא: ירושלמי פ"ד: מ לוח עליה. נ: ירושלמי פ"ד ה"ה ואמרינן שם צריכותא ולפי היריכותא כאן דתנא תרמי שטפה נהר ופלה הוא מיומר (פ"ג ע"ב) וע"י פ"ח: נ בימסאות שהעמידו מלכיס. נד: וע"י ירושלמי פ"ג פ"ד את שטיה וכו': ס שטלוס. נ: ירושלמי פ"ג ה"ד:

בו משום אלוה מותר י ושל ישראל בין שנהג בו לשם אלוה בין שלא נהג בו לשם אלוה אסור י כיצד מבטלה רבי מאיר אומר עד שיכה בקורנס יי ויחבל י ר' שמעון אומר אפילו יי רואה סטרה ונפלה הרי זו בטילה וחכמים אומרים יי עובד כוכבים מבטל י עבודת כוכבים שלו ושל ישראל י וישראל אין מבטל י עבודת כוכבים של יי עובד כוכבים י ר' שמעון בן מנסיא אומר י עבודת כוכבים של ישראל אין לה בטילה עולמית יי בימוס שנפגם רובו הרי זה מותר מזבח שנפגם יי רובו אסור עד שינתץ י ג יי מוקצה שלו אסור ושל חברו מותר לפני הקדישו אסור יי א לאחר הקדישו מותר מאימתי נקרא מוקצה משנעשה בו

חלופי גרסאות

יז נבי"ע: ויאלל. יט נבי"ע: רחאה וסטרה. יט נבי"ע: נכרי. כ נבי"ע: עבודה זרה. כב נבי"ע: כולו. כג נבי"ע: ממוקצה שלו מותר ושל חברו אסור. כד נבי"ע: נמסכתין הגירסה "בימוס שנפגם" והמיטה חוט לתא ועין נגארוס.

חדושים

לית כאן לפיכך, אלא אין לה ביטול ויש לה ביטול. לא שייך כאן "לפיכך" שאין הדבר תלוי זה בזה. אלא דין ביטול בפני עצמו תנינן, של נכרי יש לה ביטול, ושל ישראל אין לה ביטול. דהא רבי עקיבא דפליג במסכתין (דף נ"א ע"ב) "עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד, ושל ישראל אינה אסורה אלא עד שתיעבד". והוא סובר דשל נכרי יש לה ביטול ושל ישראל אין לה ביטול. וישראל אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים. ואפילו הוא ישראל מומר והוא עובד עבודת כוכבים. דאם אינו עובד עבודת כוכבים, לא צריכא למימר שישראל אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים, שהרי אפילו גר תושב שאינו עובד אלילים אינו יכול לבטל, וכן ישמעאלים שאינם עובדי עבודת כוכבים אינם יכולים לבטל (עין שו"ע יו"ד סימן קמ"ו סעיף ה').

המכניס

באורים

(פרשת עקב) כתב "ופסילי אלהים חטרפון באש", מדהוסיף כאן "אלהיהם" — לומר לן את שנוהג בו משום אלוה אסור, ואת שאינו נוהג בו משום אלוה מותר: עד שיכה בקורנס ויחבל. היינו על ידי ההכאה חבל זה כגון שנקטעה ראש אונה או ראש חוטמה: אפילו דחאה וסטרה ונפלה. כן הגירסה נבי"ע: עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל ישראל. היינו שיש לעובד כוכבים שותפות בעצמת כוכבים של ישראל וישראל אדעתא דעובד כוכבים פלת. "כלומר משום שרוצה שלא יזילא עלמו מחוקמה שיש לו חלק בה, עושה זה מה שהגוי עושה ולא לכוונה עבודה, ומעשה היא ראיה לדונה כעבודה זרה של גוי" (מאירי בפירושו המשנה הרביעית) עין נמסכתין סוף דף נ"ג: בימוס שנפגם רובו. בימוס הוא מאק אחד, שמושיבים עליו עבודה כוכבים. נגמרל נמסכתין "בימוס שנפגם" ולא "בימוס שנפגם רובו" ורק נמוצח קומי שם "מוצח שנפגם עד שינתץ רובו". הרי זה מותר. שדדאי בטלו "ואפילו למאן דאמר עובדים לשברים, הי מיילי עובדים כוכבים, דכיון דפלטה ולא היה מילתא לנטוליה, חבל הי שקלי להאי ומיימי בימוס אתרינא" (נמסכתין סוף דף נ"ג) "ושמא תאמר דשמא לא ראו הפגימה ואין נתבטלה אחר שלא ראוהו ולא נחלאשו ממנו יש לומר שמחוק חכמים נעבדה זרה, נמוצח לנ עליה ומעיינים בימוס שלה, או שמא לפגם שהוא במקום הנראה לעין" (מאירי לפי הגירסה שם נגמרל "בימוס שנפגם", ולשון פגימה משמע ככל דהוא): מזבח שנפגם רובו. מוצח הוא של אבנים הרבה שמקריבים עליו זבחים לעצרת כוכבים: אסור עד שינתץ. על ידי עובד כוכבים דאם לא כן אסור כיון עובדים כוכבים שנשחברה מאליה. ונמוצח לא מהי מה שנפגם גרוס פגימות מפחרות. ולא אמרינן שנטלו עד שינתץ גרוס: ג מוקצה שלו אסור. היינו שהקצה את נהמתו להקריבה לעצרה זרה אם הנהמה שלו אסורה להקריבה למוצח: ושל חברו מותר. שאין הקצאמו הקצהה, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו: לפני הקדישו אסור. אם הקצה אותה להקריבה לעצדה זרה קודם שהקריבה להקריבה למוצח: לאחר הקדישו מותר. אם הקדישה להקריבה למוצח, ואחר כך הקצה אותה להקריבה לעצדה זרה מותר להקריבה למוצח, כיון שהקרישה כבר למוצח אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולהקצאמה להקריבה לעצדה זרה: מאימתי נקרא מוקצה. מאימתי חל עליה שם מוקצה והאסרה למוצח משנעשה בו מעשה. משיעשו זה הכוברים מעשה כגון שיגזזו אותה או יעבדו זה לשם עבודה זרה, חבל כוכבים לא חל עליה שם מוקצה שאין הקדש לעצדה זרה (עין מ"י הלכות אסורי מוצח פ"ד

מצפה שמורל ע ושל ישראל שם דעמ הפוס' דטעון דיעור וכו"ס שם דקני נגיחה: פ כ"ד מצולה נג: צ רש"א. פי מד: ק ישראל איט מצול נג. ומוקמי בשותפות ע"ש: ר ר' שמעון ק מנסיא. שם: ש בימוס שנפגם. נב ע"ש הגר' ופי' הענין מוצח אסור עד שינתץ רובו: ח מוקצה שלו. חוס' דתמורה רפ"ה ושי"ג ועיי' ירושלמי פ"ג הל"ה מעבד אים חני דין שוין של אסור: א לאחר הקדישו. מיי פ"ד מהל' א"מ הל"ה והכ"מ כ' שלא מלא נמוצח' והוא חוס' ערוכה כאן וע"ש טה"ד:

מראה יחזקאל [א] ק אימא גם כמחוס קי"ד ע"א כי לאחר הקדישו אין הקצאמו אוסרים: